

22. zborovanje Arhivskega društva Slovenije, Murska Sobota, 12.–14. oktober 2005

Julija 2004 je Marjan Zupančič v imenu Arhiva Republike Slovenije Arhivskemu društvu Slovenije (ADS) predlagal, da v letu 2005 organizira posvetovanje oziroma zborovanje na temo varstva arhivskega gradiva gospodarskih subjektov. Pri pripravi predloga novega arhivskega zakona je bilo med drugim mogoče občutiti tudi dejstvo, da se je po družbenopolitičnih spremembah v devetdesetih letih preteklega stoletja večini gospodarskih organizacij spremenil status (privatizacija) in da zato niso dolžne predajati svojega arhivskega gradiva javnim arhivom. Po veljavni arhivski zakonodaji se pri teh subjektih dokumentarno gradivo, pri katerem ugotovimo lastnosti arhivskega gradiva, lahko razglasi za zasebno arhivsko gradivo; tega pod določenimi pogoji hranijo sami ali ga predajo arhivu. Izvršni odbor (IO) je 19. avgusta 2004 prejeti predlog pozdravil, ob tem pa ugotovil, da problematika varstva zasebnega arhivskega gradiva ne zadeva samo gospodarskih organizacij, temveč vse pravne in fizične osebe zasebnega prava, ki so potencialne ustvarjalke arhivskega gradiva, torej tudi politične stranke, društva, verske skupnosti, posameznike itd.

V začetku marca 2005 je IO objavil razpis osrednje teme zborovanja – Varstvo arhivskega gradiva privatne proveniencie. Širši sklopi zborovanja naj bi se nanašali na: a) pregled domače zakonodaje, ki ureja varstvo arhivskega in dokumentarnega gradiva zasebnega izvora; b) pregled tuje zakonodaje (sosednje države, države EU); c) konkretne rešitve varstva zasebnega arhivskega gradiva (določanje arhivskega gradiva in prevzemanje le-tega v državne arhive, gospodarski arhivi, financiranje in nadzor zasebnih arhivov, odnos državnih arhivov do arhivov, ki niso državni ...); d) uporaba zasebnega arhivskega gradiva; e) predlogi za dopolnitev zakonodaje. Tokratno zborovanje smo si zamislili kot vsebinsko nadgraditev teme 21. zborovanja, ko smo v Kopru obravnavali položaj arhivov in arhivskega gradiva v času tranzicije.

Ker smo želeli z zborovanjem spodbuditi dialog med ustvarjalci zasebnega arhivskega gradiva in javnimi arhivi oziroma podati smernice za kakovostno hrambo zasebnega gradiva pri ustvarjalcih, smo že spomladi k sodelovanju povabili (parlamentarne) politične stranke (tudi nekatere regionalne odbore), nekatera podjetja, društva in verske skupnosti. Veseli bi bili aktivnega sodelovanja v podobi referata ali diskusije, pa tudi samo udeležbe na zborovanju. Rezultat naših pobud je bil nič. Prav tako ni bilo odziva na povabila slovenskim manjšinskim organizacijam v Porabju. Uspešnejši smo bili – po pričakovanju – pri arhivskih društvih sosednjih držav, ki so obljubila referate s predstavitvijo problematike v njihovih državah.

Za 22. arhivsko zborovanje, ki ga je ADS skupaj s Pokrajinskim arhivom Maribor (PAM) in pod pokroviteljstvom tamkajšnje mestne občine organiziral v Murski Soboti (Hotel Diana), je 23 avtorjev pripravilo 24 referatov. Razvrstili smo jih v te vsebinske sklope: zgodovina Prekmurja in arhivsko gradivo za zgodovino

vino Prekmurja; dokumentarno in arhivsko gradivo političnih strank, gospodarskih in negospodarskih organizacij ter društev; cerkveno gradivo in cerkveni arhivi; praksa ravnanja z zasebnim gradivom v sosednjih državah; arhivsko gradivo fizičnih oseb (t. i. private). Zbornik referatov je kot po navadi izšel že pred zborovanjem; v elektronski obliki je dostopen tudi na spletni strani www.arhivsko-drustvo.si.

V prvi dan zborovanja (sredo) nas je po pozdravnih nagovorih predsednice Mire Hodnik, direktorice PAM Slavice Tovšak in soboškega župana Antona Štihca z daljšim referatom pospremil Andrej Hozjan. Suvereno je predstavil zdravo "konservativen", sistematičen in pregleden prispevek o pokrajini med Rabo in Muro skozi zgodovinska obdobja. Ker smo slovenski arhivisti v več kot štiridesetletni zgodovini strokovnih posvetovanj letos prvič gostovali v Prekmurju, je bilo regiji namenjene nekaj več pozornosti. Hozjan je zato po odmoru orisal še izkušnje, ki jih je pri večletnem delu z arhivskih gradivom za Prekmurje nabral v slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških arhivih; posebej velja izpostaviti zasebni arhiv knezov Esterházy na Gradiščanskem. Z arhivskim gradivom za Prekmurje – zlasti tistim, ki ga za 19. in 20. stoletje hrani PAM – nas je seznanila Gordana Švegeš Lipovšek. Med drugim se je dotaknila vračanja gradiva po saintgermainski in trianonski mirovni pogodbi, predstavila je glavne "madžarske" fonde ter evidentiranje v madžarskih državnih in županijskih arhivih.

Darinka Drnovšek in Ljiljana Šuštar sta predstavili stanje (ne)varstva dokumentarnega in arhivskega gradiva političnih strank. Prva je povzela kronologijo prizadevanj za navezavo stikov s političnimi strankami na državni ravni. Prizadevanja žal niso bila preveč uspešna, zato se zdi, da stranke (morda z redkimi izjemami) nimajo prav velikega interesa, da bi svoje dokumentarno oziroma arhivsko gradivo ustrezno varovale ter ga kot kulturni spomenik ohranile prihodnjim rodovom. Zadovoljne so z dokumentacijo in evidencami, ki so dovolj za njihove lastne potrebe. Referatu je dodano tudi priporočilo za ravnanje z dokumentarnim in arhivskim gradivom oziroma arhivom političnih strank. Šuštarjeva je opisala podobne izkušnje, le da na lokalni ravni (območni, občinski odbori). Na ta dva referata se je oprla diskusija, v kateri smo slišali tudi predlog, da bi bilo določila o varovanju dokumentarnega oziroma arhivskega gradiva pametno dodati v zakon o političnih strankah. Le-te se v večji ali manjši meri financirajo iz državnega proračuna.

Popoldanski del zborovanja smo začeli z obiskom Pokrajinskega muzeja v Murski Soboti, ki domuje v (mestnem) gradu Szapáry. Muzej je pred nekaj leti za postavitve stalne zbirke prejel posebno priznanje Evropskega muzejskega foruma; na uro odmerjeni čas obiska nam je prehitro minil.

Aleksandra Pavšič Milost je v sugestivnem referatu z naslovom Varstvo zasebnega arhivskega gradiva gospodarskih organizacij uvodoma opozorila, da še vedno ni prevzeto vse gradivo, ki je nastalo pred privatizacijo podjetij in je načeloma javno. Poudarila je

pomen evidentiranja gradiva, ki je po veljavni arhivski zakonodaji podlaga za razglasitev zasebnega dokumentarnega gradiva za arhivsko gradivo. Predlaga, da bi namesto gradiva raje razglasili njegove ustvarjalce, in ponuja tudi predlog izbora le-teh. Pozdraviti moramo mnenje, da bi si morala arhivska stroka prizadevati, da bi določila o varstvu zasebnega arhivskega gradiva gospodarskih organizacij prišla v zakon o gospodarskih družbah. Ena izmed možnosti je tudi ustanavljanje gospodarskih arhivov, za to pa v sedanjih razmerah ne vidimo realnih možnosti. O arhivskem gradivu gospodarstva je govorila še Nada Čibej. Spomnila je na gospodarske arhive in združenja v tujini ter posebej na občutljivo upravljanje elektronskih dokumentov. To je tesno povezano z mednarodnimi standardi. Standard bi morali tudi v zasebni sferi biti predvsem ustrezno izobraženi kadri. Interes javnih arhivov bi se zato ne smel kazati šele pri prevzemanju zasebnega gradiva, temveč pri izobraževanju in skrbi za urejen in učinkovit poslovni arhiv posameznega podjetja.

Z zadnjima dvema referentoma prvega dne smo predsedali na negospodarske dejavnosti. Z Janezom Kopačem in Mijo Mravlja smo lahko spoznali, da so problemi v osnovi podobni kot pri gospodarskih subjektih. Evidentiranje, odbiranje in prevzemanje zasebnega arhivskega gradiva ter uporaba le-tega so slejkoprej odvisni od ozaveščenosti in pripravljenosti pravnih ter fizičnih oseb zasebnega prava. Splošen vtis je, da je skrb za gradivo negospodarstva razmeroma slaba oziroma nezadostna. Arhivskim delavcem preostane načrtno evidentiranje, za to pa bi potrebovali tudi jasnejšo in doslednejšo zakonodajo. Kopač predlaga kar nekaj dopolnitev.

Sklepna diskusija je na žalost izzvenela kot prepričevanje prepričanih, saj "prizadetih" (predstavnikov političnih strank, gospodarskih organizacij, (zvez) društev ...) ni bilo med nami. Še bolj pa smo pogrešali pripravljavce nove arhivske zakonodaje, zlasti tiste, ki so iz arhivskih vrst.

Prvi delovni dan smo končali s prijetnim sprejemom pri županu Mestne občine Murska Sobota.

Drugi dan smo si za ogrevanje ogledali moderno Pokrajinsko in študijsko knjižnico, ki pa ni povsem brez skrbi. Prekmurski župani bi jo seveda imeli, ne pa tudi financirali.

Letošnje zborovanje je bilo priložnost za prvo bolj celostno predstavitev delovanja cerkvenih arhivov in njihovega gradiva. Ker se predstavniki pravoslavne, evangeličanske in islamske verske skupnosti povabilu niso odzvali, se je vsebinski sklop omejil na arhive in gradivo rimskokatoliške Cerkve. Slišali smo pet referatov kolegice in kolegov iz treh slovenskih (nad)škofijskih arhivov. Marjan Vogrin je za uvod predstavil cerkveno zakonodajo, ki ureja področje arhivov in arhivskega gradiva. Ta je sestavni del Zakonika cerkvenega prava, posamezni predpisi pa so tudi delo Papeške komisije za kulturne dobrine, Slovenske škofovske konference in seveda samih škofijskih arhivov. Ob tem pa ne smemo pozabiti na ZAGA, ki se z gradivom rimskokatoliške Cerkve ukvarja v 37. členu.

Vogrin je poročal tudi o stanju v koprskem škofijskem arhivu, ki se po ponovni ustanovitvi samostojne koprške škofije leta 1977 šele postavlja na noge. Hrani zelo malo gradiva. Večina ga je namreč še na terenu oziroma v Trstu, kamor je bilo preneseno po združitvi tržaške in koprške škofije v letu 1828.

Tone Krampač je govoril o varstvu arhivskega gradiva v Nadškofijskem arhivu Ljubljana. Poleg splošne predstavitve arhiva in njegovih glavnih "oddelkov" (škofijski arhiv, kapiteljski arhiv, župnijski arhivi, zbirke, društva in ustanove, private) se je osredotočil na opis stanja arhivskega gradiva, zlasti najbolj uporabljanih matičnih knjig. Predstavil je tudi prizadevanja za materialno varstvo in mikrofilmanje oziroma digitalizacijo matičnih knjig.

O skrbi za dokumentarno gradivo škofijskih gospodarskih služb je ob mariborskem primeru govoril Igor Filipič. Pomembno je, da je bil tu škofijski arhiv pritegnjen k vzpostavitvi sistema ureditve dokumentarnega gradiva. Kolikor bo zamišljen sistem dobro zaživel, bodo gospodarske službe imele pregled nad evidencami in dokumentacijo, škofijski (zgodovinski) arhiv pa pozneje manj težav pri odbiranju in prevzemanju arhivskega gradiva.

Ilaria Montanar je pripravila izčrpno primerjavo delovanja škofijskih arhivov v Sloveniji in Italiji. Povzela je cerkveno in državno zakonodajo, opisala mrežo in delovanje škofijskih arhivov v obeh državah. Delovanje cerkvenih arhivov v Italiji je predstavila ob primeru dežele Furlanije - Julijske krajine, kjer delujejo štiri škofijski arhivi z le tremi redno zaposlenimi arhivisti. Za konec je predstavila še režim uporabe arhivskega gradiva v videmskem, goriškem, tržaškem in pordenonskem škofijskem arhivu.

Zadnji referat iz sklopa cerkvenih arhivov je že napovedal naslednji sklop, v katerem so referenti obravnavali stanje varstva zasebnega arhivskega gradiva v tujini. Začela je Mirjana Kontestabile Rovis s plastično predstavitvijo stanja v Italiji. Sistematično je povzela razvoj zakonodaje o zasebnih arhivih, naštetela nekaj primerov arhivov podjetij in opozorila na odgovorno vlogo, ki jo imajo pri razglašanju zasebnega arhivskega gradiva arhivska nadzorništva.

Živana Heđbeli iz Arhiva Vlade in Sabora Republike Hrvaške je v svojem referatu obdelala arhivsko zakonodajo, povezano z zasebnim arhivskim gradivom, podala pregled dejanskega stanja in pokazala nekatere poglobljene probleme. Arhivsko in dokumentarno gradivo je na Hrvaškem zavarovano ne glede na to, čigava last je oziroma pri kom je, ter ali je evidentirano. Stanje zasebnega arhivskega gradiva je prikazala ob primeru parlamentarnih strank; stanje ni nič boljše oziroma je podobno slabo kot pri nas. Dejstvo je, da država, uprava, javne službe in zasebniki še nimajo dovolj izkušenj z zasebnim lastništvom. Hrvaška arhivska služba po mnenju Heđbelijeve nima dovolj materialnih in človeških sredstev, velik problem so nedorečeni in nejasni zakoni.

Podobne ugotovitve lahko preberemo tudi v prispevku Izeta Šabotića; direktor tuzelskega arhiva se zborovanja ni mogel udeležiti. Ugotavlja, da je vpra-

šanju varstva zasebnega gradiva v bosansko-hercegovski arhivsko zakonodaji sicer posvečeno precej pozornosti, vendar to v praksi ni vidno. Ta zvrst arhivskega gradiva je glede na javno gradivo obravnavana kot drugorazredna. Ustvarjalci in imetniki tako do tega gradiva nimajo primerne odnosa; predpisov ne spoštujejo.

Delovni del drugega dne je sklenila predstavnica društva madžarskih arhivistov iz Županijskega arhiva v Zalaegerszegu Ibolya Foki, ki je prebrala referat Andrása Horvátha Does our present acquisition policy cover the whole social structure? Tega referata v zborniku ni.

V okviru popoldanske strokovne ekskurzije smo si ogledali evangeličansko cerkev v Murski Soboti, delovanje broda, plavajočega mlina in ljubezenskega napoja pri Ižakovcih, značilno staro prekmursko hišo in lončarsko delavnico v Filovcih, znamenito Plečnikovo mojstrovino v Bogojini ter zdraviliško-hotelski kompleks v Moravskih toplicah.

Zadnji dan zborovanja je bil povečini namenjen fondom in zbirkam fizičnih oseb – osebnim in rodbinskim fondom ter zbirkam oziroma privatam, kot jim trivialno rečemo v arhivih. Dva referata sta se posvetila privatam, ki jih hrani Arhiv Republike Slovenije. Mateja Jeraj in Jelka Melik sta se pri tem omejili predvsem na gradivo politikov. Posebej sta predstavili zgodovinski razvoj zakonske regulative, ki zadeva arhivsko gradivo posameznikov, ter probleme evidentiranja, valorizacije in prevzemanja arhivskega gradiva fizičnih oseb. Mojca Grabnar je v prispevku Zasebne zapuščine v Arhivu Republike Slovenije predstavila količino privat v razmerju do vsega hranjenega gradiva in kronološki pregled dinamike prevzemanja zasebnega gradiva v osrednji državni arhiv, posvetila pa se je tudi strukturi ustvarjalcev zapuščin, vrstam gradiva in problemom, s katerimi se arhivist srečuje ob prevzemanju in popisovanju. Z izkušnjami z arhivskim gradivom zasebnega izvora v celjskem arhivu nas je seznanil referat Ivanke Zajc Cizelj.

Udeleženci zborovanja smo s posebnim zanimanjem prisluhnili Andreji Klasinc Škofljanec, ki je govorila o prvem primeru razglasitve zasebnega arhivskega gradiva. (Dokumentarno) gradivo ustanove Studia slovenica – nastalo je kot rezultat dolgoletnega prizadevnega zbiranja njenega ravnatelja Janeza Arneža – je bilo namreč po nekaj let trajajočem evidentiranju in popisovanju, ki ga je opravila referentka, na temelju 27. člena ZAGA leta 2002 razglašeno za zasebno arhivsko gradivo. Morda glavni problem, ki se je ob tem pokazal, pa je, da država v praksi ne uresničuje 35. člena arhivskega zakona, po katerem mora država v državnem proračunu zagotavljati sredstva za pospeševanje varstva zasebnega arhivskega gradiva. Po drugi strani od lastnikov zasebnega arhivskega gradiva veliko zahteva. Dokler ta problem ne bo odpravljen, je neutemeljeno pričakovati, da bodo imetniki potencialno arhivskega gradiva radi privolili v evidentiranje in razglašanje le-tega.

Maja Gombač je predstavila "rodbinski arhiv" Simonič-Šlebinger, ki je razpršen po knjižničnih in

arhivskih ustanovah (UKM, NUK, PAM), del pa ga je v hiši v Gornji Radgoni. Kot zadnji je Ciril Gale namesto odsotnega Aleksandra Lavrenčiča na kratko povzel vsebino referata Pridobivanje, materialno varstvo in predaja filmskega arhivskega gradiva zasebnega izvora v hrambo Slovenskemu filmskemu arhivu pri Arhivu Republike Slovenije.

Diskusije o predstavljenih referatih tako rekoč ni bilo (podobno je bilo že v četrtek), usmerila pa se je v očitno aktualnejše vprašanje – arhivski zakon, ki je v pripravi. Strinjali smo se, da je treba strokovni javnosti v javni razpravi omogočiti sodelovanje pri pripravi zakonodaje. Za to imenovana komisija v sestavi Žarko Bizjak, Mira Hodnik in Aleksandra Pavšič Milost je za konec pripravila sklepe 22. zborovanja ADS, ki so objavljeni na koncu poročila.

22. zborovanje Arhivskega društva Slovenije v Murski Soboti je organizacijsko zelo dobro uspelo. Udeležilo se ga je okroglo 110 ljudi. Slišali smo veliko dobrih, sugestivnih referatov, priznati pa moramo, da smo pričakovali živahnejše diskusije. Morda je dobro upoštevati predlog enega izmed udeležencev, naj bodo referati že pred zborovanjem objavljeni na društveni spletni strani, tako da bi se lahko z njimi seznanili in pripravili mnenja za razpravo.

Andrej Nared

Sklepi 22. zborovanja ADS, Murska sobota, 12.–14. oktober 2005

Komisija za sklepe se zahvaljuje avtorjem prispevkov za celovito predstavitev stanja, problemov in vprašanj v zvezi z zasebnim arhivskim gradivom.

Komisija predlaga, da se sprejmejo naslednji sklepi:

1. ADS bo posredoval zbornik 22. zborovanja vsem parlamentarnim strankam.

2. Za večjo učinkovitost varovanja zasebnega arhivskega gradiva ADS predlaga, da se po legalnih poteh dopolni področna zakonodaja (zakon o gospodarskih družbah, zakon o političnih strankah, zakon o društvih) z določili o varovanju arhivskega gradiva in s seznamom kategorij gradiva, ki ima praviloma vedno lastnosti arhivskega gradiva.

3. ADS podpira pobudo direktorjev regionalnih arhivov, da predlagatelj novega arhivskega zakona omogoči javno razpravo strokovni in drugi zainteresirani javnosti. Potrebo po tem narekuje tudi vrsta konkretnih pripomb, ki so bile podane na tem zborovanju.

4. Kot vzpodbudo drugim ustvarjalcem zasebnega arhivskega gradiva ADS predlaga, da se njegovo gradivo razglasi za zasebno arhivsko gradivo.

5. ADS predlaga, da se arhivistom, zaposlenim v zasebnem arhivu, prizna delo in omogoči napredovanje, če se zaposlijo v javnem arhivu.

6. Zaradi korenitih družbenih sprememb, katerih bistvo je privatizacija in lastninjenje, ADS predlaga,

da se v novi arhivski zakonodaji določi: dokler ima država ali lokalna samoupravna skupnost kontrolni delež v gospodarskih družbah, je arhivsko gradivo teh subjektov javno arhivsko gradivo.

7. Glede določila 35. člena ZAGA ADS poziva državo, da dejansko nameni sredstva lastnikom razglašene arhivskega gradiva, da le-ti lahko izvajajo zakonske obveznosti.

Murska Sobota, 14. oktober 2005

člani komisije:

Aleksandra Pavšič Milost
Mira Hodnik
Žarko Bizjak

75. nemško arhivsko zborovanje, Stuttgart, 27.–30. september 2005

Letoŕnje nemško arhivsko zborovanje je potekalo v glavnem mestu deŕele Baden-Württemberg Stuttgartu. Udeleŕencev je bilo okrog 750 udeleŕencev, po veĉini iz Nemĉije, zastopniki oziroma delegacije pa so priŕle ŕe iz devetih drugih, veĉinoma sosednjih drŕav. Iz Slovenije sva se zborovanja udeleŕili Mira Hodnik kot predstavnica Arhivskega druŕtva Slovenije in mag. Sonja Anŕiĉ iz Zgodovinskega arhiva Ljubljana. Osrednja tema tokratnega zborovanja je bila Nemŕka arhivistika v obdobju nacionalsocializma. K sodelovanju so v svojem strokovnem ĉasopisu "Der Archivar" povabili ŕe leta 2003; zanimanje je bilo veliko. Zborovanje je potekalo po ŕe ustaljenem, v prejšnjih letih uveljavljenem redu prireditvev, razprav in diskusij.

Dan pred uradnim odprtjem zborovanja sta bila, kot je to ŕe v navadi, sreĉanje in delovni pogovor udeleŕencev iz tujih (nenemŕskih) arhivov. Sreĉanje je vodil predsednik druŕtva nemŕskih arhivarjev prof. dr. Volker Wahl. Œal se zaradi spleta okoliŕĉin nisva mogli udeleŕiti tega pogovora, ki je potekalo v Deŕelnem arhivu Baden-Württemberga ob 15. uri. Udeleŕili pa sva se slovesne otvoritve v Kulturnem in kongresnem centru Liederhalle. Kot je ŕe v navadi, je bila sestavljena iz dveh delov: pozdravnih besed in otvoritvenega predavanja. Najprej je predsednik druŕtva nemŕskih arhivarjev prof. dr. Volker Wahl prisĉno pozdravil vse udeleŕence in se zahvalil deŕelnemu arhivu in deŕeli za gostoljubje, sledile so pozdravne besede nadŕupana mesta Stuttgart dr. Wolfganga Schusterja, ki je poudaril, da je Stuttgart mednarodno in medijsko mesto, ministra za gospodarstvo, raziskovanje in umetnost deŕele Baden-Württemberg, prof. dr. Petra Frankenberg, ter predsednika mednarodnega arhivskega sveta prof. dr. Lorenza Mikoletzkega.

Po pozdravnih govorih je imel uvodno predavanje prof. dr. Ulrich Herbert, zgodovinar iz Freiburga, z naslovom "Nemŕki profesorji v tretjem rajhu – bilanca po ŕestdesetih letih".

Po predavanju je sledil sprejem za vse udeleŕence v mestni hiŕi.

Naslednjega dne, 28. septembra, se je program zborovanja zaĉel dopoldne ob 9. uri s skupnim delovnim zasedanjem. Posluŕali smo dva referata, in sicer: dr. Roland Müller iz Mestnega arhiva Stuttgart je predstavil zgodovino Stuttgarta v obdobju nacionalsocializma. Stuttgart se je namreĉ do zaĉetka 20. stoletja razvil iz skromne prestolnice revne deŕele v gospodarsko trdno in socialno uravnoteŕeno metropolo. Med svetovno gospodarsko krizo leta 1929 je ohranil dobro gospodarstvo, zato so ga poimenovali "gospodarska oaza" in do leta 1933 se nacionalsocialisti niso mogli preriniti v ospredje. Mesto "tujih drŕavljanov nemŕke narodnosti" (miŕljeni so predvsem Œidje) se je organiziralo po svoje. Drugo predavanje je imel prof. dr. Wolfgang Ernst z naslovom Arhivi, knjiŕnice in muzeji v obdobju nacionalsocializma – zakladnice kot instrument dejanj in spominov ŕtvev. Poudaril je, da so v tem obdobju zelo dobro skrbeli za delovanje vseh treh ustanov.

Po uvodnih predavanjih smo se udeleŕenci razdelili v ŕest sekcij. V sredo so zasedale prve tri sekcije, v ĉetrtek dopoldne pa preostale tri.

V I. sekciji, ki sva se je tudi udeleŕili, je tekla beseda o raznih plateh nacionalsocialistiĉne arhivske politike. Predavatelji so bili ŕtirje. Dr. Robert Kretzschmar je imel referat z naslovom Tradicija izobraŕevanja v ĉasu nacionalsocializma in takoj po vojni. Nemĉija je v drugi polovici tridesetih let in zaĉetku ŕtiridesetih poudarjala pomen arhivskega gradiva in tudi veliko naredila na podroĉju valorizacije. Prav tako so veliko ĉasa posvetili izobraŕevanju arhivistov. Prof. dr. Norbert Reimann je imel referat z naslovom Arhivska zakonodaja v ĉasu nacionalsocializma – spodleteli poskus. Opozoril je, da so poskuŕali pruski arhivisti prilagoditi zakonodajo takratnemu reŕimu, a so doŕiveli moĉan odpor "nepruskih" arhivistov. Prof. dr. Volker Wahl je imel referat z naslovom "Skupna fronta" – zborovanja nemŕke arhivske uprave v letih 1941–1944. Bila so ŕtirikrat, in sicer 1942 v mestu Weimar, spomladi 1943 v Dresdnu, jeseni 1943 v Würzburgu in 1944 na Dunaju. Udeleŕevali so se jih vodje veĉjih nemŕskih deŕelnih arhivskih uprav iz Bavarske, Turingije, Saŕke in Württemberŕke, drŕavnega arhiva na Dunaju in arhivske direkcije generalnega guvermenta iz Krakova. Na teh zasedanjih so poveĉini razpravljali o poloŕaju nemŕke arhivistike, notranjem razvoju arhivov in vojnih ukrepih. Zadnji referat je imel Tomas Wolf, ki je predstavil arhivske stavbe v ĉasu nacionalsocializma glede gradnje, uporabe in naĉrtov. Stavbe so bile dobro grajene in zavarovane.

V II. sekciji je beseda tekla o odvzetih, zaseŕenih in zmanipuliranih arhivih. Predavali so dr. Massimiliano Livi o primeru ukradenega, izginulega in ponovno najdenega gradiva v Amsterdamu, Mario Bungert o gradivu socialdemokratske stranke Nemĉije – partijskem arhivu 1933–1945, dr. Gerold Bönner o usodi ŕidovskega obĉinskega arhiva v Wormsu 1938–1957 in dr. Peter Pfister o arijskih dokazilih in katoliŕkih ŕupnijskih arhivih na Bavarskem.

V III. sekciji je bil govor o nemŕki arhivski politiki